

„APROB”
Șef catedră Chirurgie nr.1 "Nicolae Anestiadi"
dr.hab. șt. med., profesor universitar
Gh.Rojnoveanu

**Întrebările pentru examen la disciplina „Boli chirurgicale”
pentru studenții anului IV, Facultatea Medicină**

I. Apendicita acută și cronică

1. Anatomia și topografia unghiului ileocecal. Variantele posibile de localizare a apendicelui vermicular.
2. Apendicita acută. Etiologia și patogenia. Clasificarea clinică și morfopatologică.
3. Apendicita acută: simptomatologie. Semnele abdominale ale apendicitei acute (semnul “tusei”, Mendel-Razdolskii, triada Dielafoy, Rovzing, Sitcovskii, Bartomie-Mihelson, Cope, Obrazțov, Crâmov, Blumberg etc.).
4. Particularitățile clinice și evolutive ale apendicitei acute la copii și bătrâni, diagnosticul și tratamentul.
5. Particularitățile clinice ale apendicitei acute la gravide. Tactica chirurgicală, pregătirea preoperatorie și particularitățile intervenției și anesteziei.
6. Particularitățile evoluției clinice ale apendicitei acute în funcție de localizarea apendicelui (retrocecală, mezoceliacă, pelvină și subhepatică).
7. Diagnosticul diferențial al apendicitei acute cu ulcerul perforat, pancreatita acută, colecistita acută.
8. Diagnosticul diferențial al apendicitei acute cu ocluzia intestinală, infecția toxico-alimentară, colica renală pe dreapta, boala Crohn.
9. Diagnosticul diferențial al apendicitei acute cu afecțiunile acute ale organelor genitale feminine (apoplexia ovariană, sarcina extrauterină întreruptă, anexita acută etc.).
10. Complicațiile evolutive ale apendicitei acute. Abcesul paraapendicular: simptomatologie, diagnostic, tactica medico-chirurgicală.
11. Plastronul apendicular: etiopatogenie, simptomatologia și diagnosticul în funcție de fazele evolutive ale plastronului. Tactica de tratament, amploarea operației.
12. Tratamentul apendicitei acute: pregătirea preoperatorie, anestezia. Apendicectomia: etapele apendicectomiei anterograde și retrograde. Complicațiile intraoperatorii posibile în cadrul apendicectomiei. Profilaxia și metodele de corecție.
13. Complicațiile postoperatorii precoce după apendicectomie: supurarea plăgii, flegmonul peretelui anterior abdominal, abcesul subaponevrotic. Etiologia, diagnosticul, metodele de profilaxie și tratament.
14. Complicațiile postoperatorii precoce după apendicectomie: eventrația, progresarea peritonitei, dehiscenta suturilor bontului apendicular. Etiologia, diagnosticul, metodele de profilaxie și tratament.
15. Complicațiile postoperatorii precoce după apendicectomie: abcesul intraabdominal, hemoragia, ocluzia intestinală precoce. Etiologia, diagnosticul, metodele de profilaxie și tratament.
16. Apendicita cronică: noțiune, simptomatologie, diagnosticul și diferențial (colita cronică, pielonefrita cronică, anexita cronică). Atitudine terapeutică.

II. Litiază biliară. Icterus mecanic

17. Litiază biliară: noțiune, etiopatogenia, mecanismele de formare a calculilor biliari.
18. Colecistita cronică calculoasă: simptomatologia în funcție de formele clinice ale bolii.
19. Metode radiologice de investigare în litiază biliară: indicații și contraindicații. Ultrasonografia abdominală în litiază biliară: semnele ecografice în colecistita cronică, colecistita acută, coledocolitiază.
20. Colecistectomia: indicațiile către operație, anestezia, abord chirurgical, tehnici operatorii. Complicații intraoperatorii posibile, profilaxia.
21. Complicațiile litiazei biliare: clasificarea, profilaxia.
22. Complicațiile mecanice ale litiazei biliare: etiopatogenia, metodele clinice și paraclinice de investigare.
23. Colangita acută: etiopatogenia, simptomatologie, diagnosticul, tratamentul, profilaxia.
24. Complicațiile degenerative ale litiazei biliare: simptomatologie, diagnosticul, tratamentul, profilaxia.

25. Colecistita acută: clasificarea, simptomatologia, metodele de investigare, tactica medico-chirurgicală.
26. Tactica chirurgicală în colecistita acută. Pregătirea preoperatorie și variantele colecistectomiei în colecistita acută.
27. Coledocolitiază: simptomatologia (sindromul coledocian minor și major), metodele de diagnosticare și tratament.
28. Icterul mecanic: etiopatogenia, simptomatologia, diagnosticul paraclinic contemporan.
29. Diagnosticul diferențial (clinic-paraclinic) dintre icterul mecanic, parenchimos și hemolitic.
30. Tratamentul chirurgical al icterului mecanic, metode de drenare a căilor biliare (Holstedt, Lane, Kehr, Robson-Vișnevskii). Anastomoze biliodigestive etc.
31. Chirurgia miniinvazivă în diagnosticul și tratamentul bolii litiazice.

III. Herniile externe ale peretelui abdominal

32. Hernie, eventrație, eviscerație: noțiuni. Elementele anatomice ale herniei. Cauze locale și generale de dezvoltare a herniilor, factori predispozanți și favorizanți.
33. Clasificarea herniilor peretelui abdominal. Simptomatologia herniilor libere.
34. Tratamentul conservativ și chirurgical al herniilor: indicații și contraindicații, etapele herniotomiei. Complicațiile iatrogene posibile în timpul herniotomiei, profilaxia și metodele de corecție a acestora.
35. Complicațiile herniilor. Strangularea elastică și stercorală. Anatomia patologică a herniei strangulate.
36. Hernia strangulată: simptomatologie, tactica medico-chirurgicală. Complicațiile posibile la repunerea spontană și forțată a herniei strangulate.
37. Formele atipice de strangulare: hernie de tip Richter, Littre, Maydl, Brock. Particularitățile morfopatologice și clinice.
38. Anatomia topografică a canalului inghinal. Clasificarea herniilor inghinale.
39. Hernia inghinală liberă oblică: perioadele de evoluție, simptomatologie, diagnosticul diferențial. Tratamentul: hernioplastia după Martânov, Jirard, Spasocucoșkii, Kimbarovskii, Roux.
40. Hernia inghinală liberă directă: simptomatologie, diagnosticul diferențial dintre hernia inghinală directă și oblică. Plastia canalului inghinal după Bassini, Kukudjanov, Postempkii.
41. Hernia prin alunecare: particularități morfopatologice, simptomatologia și diagnosticul. Metode adiționale de examinare. Particularități intraoperatorii, procedee chirurgicale. Complicațiile intraoperatorii posibile și metodele de corecție a acestora.
42. Hernia inghinală congenitală: simptomatologie, particularitățile herniotomiei, operația Winkelmann.
43. Anatomia topografică a inelului femural. Hernia femurală: variante topografice (tipică, Hesselbach), simptomatologie, diagnosticul diferențial (cu hernia inghinală, adenopatia inghinală, dilatarea ampulară a crosei safene mari, abcesul rece, lipomul etc).
44. Tehnica plastiei inelului femural după Bassini, Ruggi, Parlavocchio.
45. Anatomia regiunii ombilicale. Herniile ombilicale: clasificarea, simptomatologia. Diagnosticul diferențial cu tumorile peretelui abdominal, chistul urahusului. Metodele chirurgicale de tratament (Mayo, Sapeșko, Lexer). Tratamentul herniilor ombilicale la copii.
46. Anatomia chirurgicală a liniei albe. Herniile liniei albe ale abdomenului: etiologia, clasificarea, simptomatologie. Metodele chirurgicale de tratament.
47. Herniile recidivante și postoperatorii: noțiune, cauzele de dezvoltare, simptomatologie, indicații la operație, metode chirurgicale de tratament. Noțiune de auto- și aloplastie.
48. Tehnica herniotomiei în herniile mari și gigantice, complicațiile postoperatorii, profilaxia acestora.
49. Etapele și particularitățile herniotomiei în hernia strangulată, semnele viabilității ansei intestinale strangulate. Metodele de reabilitare a ansei intestinale strangulate. Indicațiile către rezecția intestinului, accesul chirurgical, limitele rezecției, metode de finisare a operației.
50. Flegmonul sacului herniar: etiologia, simptomatologia. Particularitățile tratamentului chirurgical: anestezia, accesele chirurgicale, variantele posibile de finisare a intervenției chirurgicale.

IV. Patologia pancreasului

51. Pancreasul: anatomie, relațiile anatomice ale pancreasului cu căile biliare extrahepatice. Fiziologia pancreasului, rolul tripsinei, amilazei, insulinei, calcireinei etc.
52. Anomaliile congenitale ale pancreasului: pancreas inelar, pancreas aberant, chistofibroza pancreasului.
53. Pancreatita acută: noțiuni generale, etiopatogenia.
54. Pancreatita acută: clasificarea clinică, fiziopatologică și morfopatologică, simptomatologie.
55. Diagnosticul paraclinic al pancreatitei acute: rolul investigațiilor ecografice, endoscopice și de laborator.
56. Diagnosticul diferențial al pancreatitei acute cu apendicita acută, ocluzia intestinală, ulcerul perforat, infarctul miocardic acut, tromboza mezenterială etc.
57. Tratamentul conservativ al pancreatitei acute: principiile de bază.
58. Tratamentul chirurgical și endoscopic al pancreatitei acute în funcție de forma pancreatitei, fazele de evoluție și complicațiile acesteia.
59. Clasificarea complicațiilor evolutive ale pancreatitei acute.
60. Peritonita fermentativă. Șocul pancreatogen. Volumul și componentele terapiei antișoc și de detoxicare.
61. Parapancreatita: simptomatologie, diagnosticul și tratamentul. Indicații către operație, amploarea intervenției chirurgicale.
62. Fistulele pancreatice și digestive externe: etiopatogenie, metode de diagnosticare, metode de profilaxie și tratament.
63. Chistul postnecrotic și chistul pancreatic: etiopatogenia, particularitățile morfopatologice, clasificarea, simptomatologie, metodele de diagnosticare. Metodele chirurgicale și laparoscopice de tratament.
64. Pancreatita cronică: etiopatogenia, morfopatologia, clasificarea, simptomatologie, metodele de diagnosticare.
65. Metodele chirurgicale și endoscopice de tratament a pancreatitei cronice.
66. Pancreatita cronică indurativă pseudotumorală: simptomatologie, diagnosticul, tratamentul.

V. Boala ulceroasă

67. Anatomia și fiziologia stomacului și duodenului, vascularizarea, inervația. Rolul vagusului și simpaticului. Glandele gastrice.
68. Fazele secreției gastrice. Aprecierea secreției gastrice (analiza sucului gastric, pH-metria) și tipului secretor al stomacului (testul Kay, Hollander, secreția nocturnă). Argumentarea alegerii intervenției chirurgicale pe stomac în funcție de parametrii secreției gastrice.
69. Boala ulceroasă: etiopatogenie. Ulcerul gastroduodenal, prezentare, clasificare. Clasificarea ulcerului gastric după Johnson.
70. Perforația ulcerului gastroduodenal: clasificarea (Saveliev), simptomatologia, metodele de examinare.
71. Perforația atipică și acoperită a ulcerului gastroduodenal: particularitățile tabloului clinic, metodele de investigare, tactica chirurgicală.
72. Alegerea procedurii operator în tratamentul chirurgical al ulcerului gastroduodenal perforat (operația Micolitz, Opper, Judd, vagotomie, rezecție gastrică). Metoda conservativă de tratament a ulcerului perforat (Taylor).
73. Hemoragia ulceroasă: clasificarea, simptomatologia, metodele de diagnosticare. Clasificarea activității hemoragiei ulceroase după Forrest.
74. Diagnosticul diferențial al hemoragiilor digestive superioare (ulcerul gastric, ulcerul duodenal, gastrita erozivă, tumorile gastrice, hernia hiatală, hipertensiunea portală, hemoragia pulmonară, sindromul Mallory-Weiss etc).
75. Tratamentul conservativ și chirurgical al hemoragiilor ulceroase. Metodele de hemostază endoscopică.
76. Stenoza ulceroasă piloroduodenală: clasificarea, simptomatologia, metodele de examinare (endoscopice și radiologice). Diagnosticul diferențial cu tumorile gastrice maligne.
77. Dereglările patofiziologice în stenoza pilorică decompensată. Sindromul Darrow. Pregătirea preoperatorie și alegerea metodelor de tratament chirurgical.
78. Penetrația și malignizarea ulcerului gastroduodenal: particularitățile tabloului clinic, metodele de diagnosticare, indicații către operație, tratamentul chirurgical.

79. Sindromul Zollinger-Ellison: etiopatogenie, simptomatologia, metodele de diagnosticare, tratamentul.
80. Indicații către tratamentul chirurgical în ulcerul gastroduodenal (absolute, relative). Procedee de drenaj gastric (anastomoza gastrojejunală Hacker, Brenner, Braun).
81. Procedeele rezecționale în tratamentul chirurgical al bolii ulceroase: (antrumectomie, Billroth-I, Billroth-II, Roux).
82. Vagotomia în tratamentul chirurgical al ulcerului duodenal: tipuri de vagotomie, indicații, asocierea vagotomiei cu operații de drenaj gastric (Heinecke-Miculitz, Judd, Burlui).
83. Complicațiile precoce în chirurgia bolii ulceroase: dehiscența anastomozei gastroduodenale, gastrojejunale, dehiscența bontului duodenal; simptomatologie, diagnosticul, tratamentul.
84. Complicațiile precoce în chirurgia bolii ulceroase: hemoragiile intraabdominale, hemoragiile digestive postoperatorii, anastomozita, pancreatita acută; simptomatologie, diagnosticul, tratamentul.
85. Afecțiuni neulceroase benigne ale stomacului și duodenului: corpi străini, volvulus, dilatarea acută, polipi; simptomatologie, diagnosticul, atitudine medico-chirurgicală.

VI. Ocluzia intestinală acută

86. Ocluzia intestinală acută: noțiune, clasificare.
87. Fiziopatologia ocluziei intestinale acute.
88. Ocluzia intestinală acută înaltă și joasă: simptomatologie.
89. Metodele paraclinice de investigare în ocluzia intestinală acută înaltă (radiografia de ansamblu, proba Schwartz, USG, de laborator).
90. Metodele paraclinice de investigare în ocluzia intestinală acută joasă (radiografia de ansamblu, irigoscopia, rectoromanoscopia, colonoscopia, de laborator etc.).
91. Metodele de decompresie pre-, intra- și postoperatorii a tractului digestiv în ocluzia intestinală acută.
92. Ocluzia intestinală aderențială acută: simptomatologia, metode de diagnosticare.
93. Tactica chirurgicală în ocluzia intestinală aderențială acută înaltă. Tratamentul conservativ și amploarea intervenției chirurgicale: visceroliza, transecția bridelor, rezecția de intestin, enterostomiile etc.
94. Ocluzia intestinală prin strangulare: simptomatologie, diagnosticul, volumul intervenției chirurgicale.
95. Ocluzia intestinală mecanică: clasificarea, etiologia, simptomatologie, metodele de diagnosticare.
96. Ocluzia intestinală prin obstrucție: clasificarea, etiologia, simptomatologie, metodele de diagnosticare.
97. Invaginațiile intestinale: localizarea preponderentă, simptomatologia, diagnosticul. Metodele conservative și chirurgicale de tratament.
98. Volvulusul sigmoidului: etiopatogenia, simptomatologie, diagnosticul, tratamentul.
99. Ocluzia intestinală dinamică: etiopatogenia, clasificarea, simptomatologie, tratamentul. Metodele de stimulare a peristaltismului intestinal.
100. Ocluzia intestinală paralică: etiopatogenia, simptomatologia. Diagnosticul diferențial cu ocluzia intestinală paralică și mecanică. Tratamentul ocluziei intestinale paralitice.

VII. Traumatismele abdominale și toracice

101. Traumatismele abdominale: etiologie, clasificare, metode de investigare.
102. Particularitățile examinării pacienților cu traumatisme asociate, în stare de soc, în coma cerebrală, în stare de ebrietate etc.
103. Traumatismele abdominale închise: etiologie, clasificarea, simptomatologie, metode de examinare în funcție de hemodinamica pacientului.
104. Metodele clinice și paraclinice de examinare în traumatismele abdominale închise. Metodica efectuării laparocentezei și interpretarea rezultatelor obținute.
105. Leziunile peretelui abdominal: contuzii, plăgi nepenetrante, sindromul Reily etc. Particularitățile tabloului clinic, tactica chirurgicală.
106. Traumatismele abdominale închise cu leziuni ale organelor abdominale parenchimotoase: simptomatologie, metode de investigare. Diagnosticul, tratamentul chirurgical.

107. Traumatismele abdominale închise cu leziuni ale organelor abdominale cavitare: simptomatologie, metode de investigare. Diagnosticul, tratamentul chirurgical.
108. Leziunile traumatice ale splinei: etiologia, forme clinice, metode de diagnosticare și tratament.
109. Leziunile traumatice ale ficatului: etiologia, simptomatologie, diagnosticul, metode de hemostază intraoperatorie.
110. Leziunile traumatice ale pancreasului: etiologia, simptomatologie, diagnosticul, particularitățile tratamentului chirurgical. Profilaxia pancreatitei posttraumatice.
111. Leziunile traumatice ale diafragmei: etiologia, particularitățile tabloului clinic, metode de diagnosticare și tratament.
112. Leziunile traumatice ale stomacului: etiologia, particularitățile tabloului clinic, metode de diagnosticare și tratament.
113. Leziunile traumatice ale duodenului: etiologia, particularitățile tabloului clinic, metode de diagnosticare și tratament.
114. Leziunile traumatice ale intestinului: etiologia, simptomatologie, metode de diagnosticare și tratament.
115. Traumatismele abdominale deschise (plăgi): etiologia, clasificarea, simptomatologie, metode de investigare, tratamentul. Prelucrarea chirurgicală primară a plăgii.
116. Particularitățile de examinare a pacienților cu plăgi penetrante: revizia plăgii, vulnerografia, laparoscopia, pielografia, urografia etc.).
117. Traumatismele abdominale prin armă de foc: particularitățile tabloului clinic, metode de examinare și tactică chirurgicală. Particularitățile operației, profilaxia infecției anaerobe.
118. Traumatismele asociate: noțiuni, particularități de examinare și tactică chirurgicală.
119. Traumatismele toracelui: noțiuni generale, clasificare. Traumatisme toracice rapid letale (obstrucția căilor aeriene, pneumotoracele sufocant, pneumotoracele deschis, hemotoracele masiv, voletul costal, tamponada cardiacă), simptomatologie, diagnostic, tratamentul.
120. Traumatisme toracice potențial letale (ruptura de aortă, contuzia miocardică, ruptura traheobronșică, ruptura (perforația) esofagiană, contuzia pulmonară, ruptura diafragmatică), simptomatologie, diagnostic, tratamentul.
121. Traumatisme toracice fără potențial letal (pneumotoracele simplu sau hemotoracele redus, luxația sternoclaviculară, fractura sternală, fractura de claviculă, fractura scapulară, asfixia traumatică, fracturile costale simple, contuzia de perete toracic), simptomatologie, diagnostic, tratamentul.
122. Principiile examenului clinic primar și secundar în traumatisme. Investigații paraclinice în traumatismele toracice.

VIII. Peritonita

120. Peritonita: noțiune, etiopatogenia.
121. Peritonita: căile de răspândire a infecției. Clasificarea peritonitei.
122. Fazele evolutive ale peritonitei, simptomatologia.
123. Dereglările patofiziologice și biochimice în perioadele toxică și terminală ale peritonitei.
124. Diagnosticul clinic și bacteriologic al peritonitei.
125. Diagnosticul diferențial al peritonitei acute cu patologia extraabdominală.
126. Tratamentul complex al peritonitei generalizate. Particularitățile intervenției chirurgicale.
127. Tratamentul chirurgical al peritonitei generalizate: pregătirea preoperatorie, anestezia, accesele chirurgicale, metode de asanare și drenare a cavității peritoneale.
128. Abscesele intraabdominale: etiologia, localizarea tipică, morfopatologia, simptomatologia, diagnosticul, particularitățile tratamentului chirurgical.
129. Abscesul subhepatic: etiologia, morfopatologia, semnele clinice, diagnosticul, tratamentul chirurgical.
130. Abscesul subfrenic: etiologia, localizarea tipică, simptomatologia, diagnosticul, particularitățile tratamentului chirurgical.
131. Abscesele mezoceliace (interintestinale): etiologia, morfopatologia, simptomatologia, diagnosticul, tratamentul chirurgical.

132. Abcesul paraapendicular: etiologia, localizarea tipică, morfopatologia, simptomatologia, diagnosticul, particularitățile tratamentului chirurgical.
133. Abcesul Douglasului: etiologia, simptomatologia, diagnosticul, particularitățile tratamentului chirurgical.
- IX. Patologia chirurgicală a sistemului venos**
134. Anatomia și fiziopatologia sistemului venos a membrului inferior. Rețeaua superficială, sistemul venos profund, venele comunicante, sistemul valvular.
135. Varicele primare a venelor extremităților inferioare: etiologia, patogenia, clasificarea, simptomatologia.
136. Rolul probelor funcționale (Brodie-Troianov-Trendelenburg, Șeinis, Pratt-II, Delbe-Pertes) și metodelor paraclinice (flebografia, limfografia, doplerografia) în aprecierea tacticii de tratament a bolii varicoase a membrelor inferioare.
137. Boala varicoasă: etiopatogenia, factori predispozanți și determinanți.
138. Boala varicoasă: diagnosticul, indicațiile și contraindicațiile pentru tratamentul chirurgical. Flebectomia: variantele clasice. Incidențe intraoperatorii.
139. Complicațiile varicelor primare ale extremităților inferioare. Ulcerul trofic: etiologia, simptomatologia, metodele de tratament.
140. Tromboflebita acută a venelor superficiale ale extremităților inferioare: etiologia, simptomatologia, diagnosticul, metodele de tratament.
141. Tromboflebita acută a venelor profunde ale extremităților inferioare: etiologia, simptomatologia, diagnosticul, metodele de tratament.
142. Tromboza ileofemurală acută: simptomatologia, diagnosticul, metodele de tratament.
143. Sindromul posttromboflebitic: etiologie, tabloul clinic, metodele de diagnosticare, tratamentul conservativ, indicații și contraindicații pentru tratamentul operator, metodele de intervenții chirurgicale.
144. Trombembolia arterei pulmonare: etiologia, patogenia, simptomatologie, tratamentul, metodele de profilaxie.

LITERATURA RECOMANDATĂ

De bază:

1. Cursul de prelegeri al catedrei.
2. A.Spânu. Chirurgie. Chișinău, 2000.
3. V. Prâșcu. Chirurgie. Bucuresti. 1994-1996, vol. I-II.
4. E.Proca. Tratat de patologie chirurgicală. București. 1994, vol. IV-VI.
5. D.Burlui, C.Constantinescu. Chirurgie. Manual pentru studenții anului IV-V. București, 1982.
6. M.Kuzin. Afecțiuni chirurgicale. Moscova. 1994 (traducere).
7. В.В. Петровский. Хирургические болезни. 1980.
8. М.Кузин. Хирургические болезни. М, 1992.

Suplimentară:

9. S. Duca. Chirurgie laparoscopică. 1997.
10. W. Silen. Diagnosticul precoce al abdomenului acut. 1991.
11. E. Tărcoveanu. Perforația ulcerului gastric și duodenal. 1988.
12. T.Chirileanu. Patologie chirurgicală. Cluj. 1981, vol.II.
13. I.Fasciola, N.Ionescu. Patologie chirurgicală. Cluj-Napoca. 1980.
14. M.Patrit. Hernie abdominală. București. 1989.
15. D.Sabau. Elemente de chirurgie a defectelor parietale abdominale. București. 1989.
16. N.Angelescu, N.Constantinescu. Infecții parietale
17. D.Gerota. Explorare chirurgicală a abdomenului. București. 1982.
18. P.Bâta, A. Oprea. Urgențe chirurgicale abdominale. Chișinău. 1996.
19. M. Constantinescu. Chirurgia. București. 1989.
20. David C. Dunn. Chirurgie, diagnostic și tratament. București. 1995.

21. V. Fleture. Principii și tehnici de chirurgie. Timișoara. 1987.
22. Titirea. Urgențele medico-chirurgicale. București. 1996.
23. P. Rădulescu. Elemente de patologie și terapeutică chirurgicală. – București – 1980.
24. Ю.М. Панцырев (под ред.). Клиническая хирургия. М. 1988.
25. Б.О. Мильков с соавт. Клинические задачи. М. 1987, vol. I-II.
26. К.Д. Тоскин. Грыжи живота. М. 1983.
27. В.И. Колесов. Клиника и лечение острого аппендицита. 1972.
28. К.С. Симонян. Спаечная болезнь. М. 1966.
29. А. Шалимов и соавт. Хирургия печени и желчевыводящих путей. 1993.
30. В. Саенко и соавт.. Диагностика и лечение острого кровотечения в просвете пищеварительного канала. 1997.
31. Э.И. Гальперин, Н.Ф. Кузольев, С.Р. Карагюлян. Рубцовые стриктуры желчных протоков. М. 1982.
32. Т.П. Макаренко, А.В. Богданов. Свищи желудочно-кишечного тракта. М. 1986.
33. Ю.М. Лопухин, В.С. Савельев. Хирургия (перевод с англ.). М. 1997.
34. Ю.М. Панцырев. Клиническая хирургия. М. 1988.
35. Б.В. Петровский. Хирургические болезни. М. 1980.
36. К.Д. Тоскин, В.В. Жебровский. Грыжи брюшной стенки. М. 1990.
37. В.С. Савельев. Острые нарушения мезентериального кровообращения. М. 1990.
38. Н.И. Батвинников. Клиническая хирургия. Минск. 1998.
39. М.И. Кузин, Б.М. Костюченко. Раны и раневая инфекция. М. 1990.